

Agressie en geweld openbaar bestuur 2012

Factsheet: agressie en geweld tegen burgemeesters

In 2012 is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor de tweede maal onderzoek gedaan naar agressie en geweld bij politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers. Het doel van het onderzoek is om de ontwikkeling in agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers te volgen en om vast te stellen in hoeverre de aanpak van agressie en geweld effect sorteert. Voor dit onderzoek zijn onder andere alle burgemeesters benaderd, wat heeft geresulteerd in 199 ingevulde enquêtes. Het beeld van de problematiek dat hieruit is verkregen, is hieronder samengevat.

Typen agressie en geweld

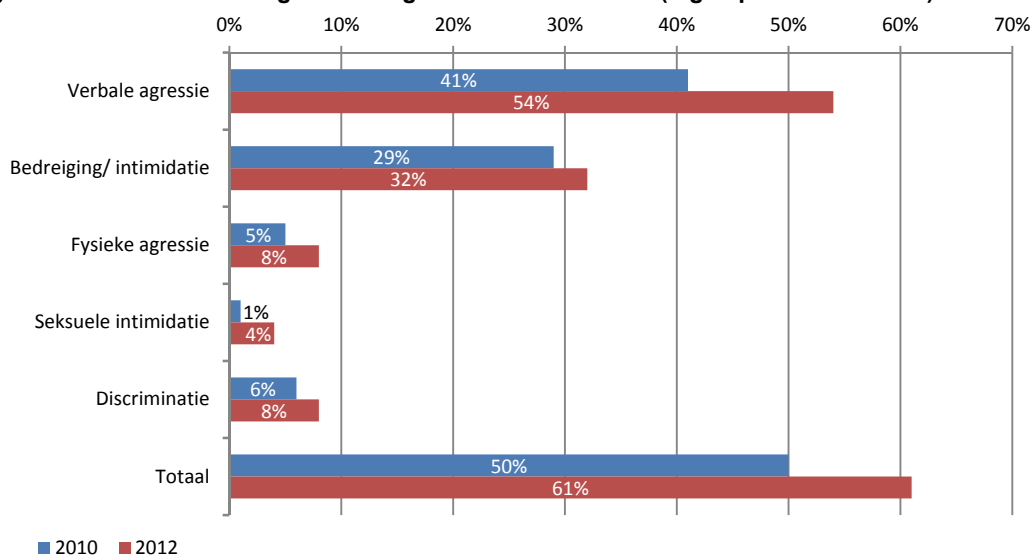
We onderscheiden in dit onderzoek vijf verschillende vormen van agressie en geweld. Dit zijn:

1. **Verbale agressie:** schelden, schreeuwen, vernederen, treiteren, pesten.
2. **Bedreiging/intimidatie:** bedreigen, stalken, achtervolgen, chanteren, onder druk zetten, dreigbrieven sturen, gezinsleden bedreigen.
3. **Fysieke agressie:** duwen, slaan, schoppen, spugen, vastgrijpen, verwonden, fysiek hinderen, gooien met/vernielen van voorwerpen.
4. **Seksuele intimidatie:** nafluiten, seksueel getinte opmerkingen, blikken, handtastelijkheden, aanranding of verkrachting.
5. **Discriminatie:** negatieve opmerkingen of gedragingen met betrekking tot sekse, huidskleur, geloof, leeftijd of seksuele geaardheid.

Zes van de tien burgemeesters afgelopen jaar geconfronteerd met agressie en geweld

Iets meer dan zes op de tien burgemeesters is de afgelopen twaalf maanden slachtoffer geweest van agressie en geweld door burgers. Van de verschillende vormen van agressie en geweld, is verbale agressie de vorm die verreweg het vaakst voorkomt. Op de tweede plaats staat bedreiging/intimidatie en op een gedeelde derde plaats discriminatie en fysieke agressie. Seksuele intimidatie komt minder vaak voor. De burgemeesters zijn het vaakst van alle politieke ambtsdragers slachtoffer van agressie en geweld. In vergelijking met 2010 zien we dat een grotere groep burgemeesters slachtoffer is geworden van agressie en geweld. In 2010 ging het om de helft van de burgemeesters, dit jaar om iets meer dan zes op de tien burgemeesters. Absoluut gezien komt met name verbale agressie vaker voor.

Figuur 1 Vormen van agressie en geweld als slachtoffer (afgelopen 12 maanden)

Burgemeesters minder vaak direct en in de privésfeer benaderd dan andere ambtsdragers

Bij 44 procent van de uitingen tegen burgemeesters vindt deze plaats in een face-to-facecontext. 18 procent van de uitingen vindt plaats per brief, 15 procent per e-mail en 10 procent via internet. In vergelijking met de andere politieke ambtsdragers valt op dat de burgemeesters minder vaak slachtoffer zijn van agressie en geweld die face to face wordt geuit of per telefoon)

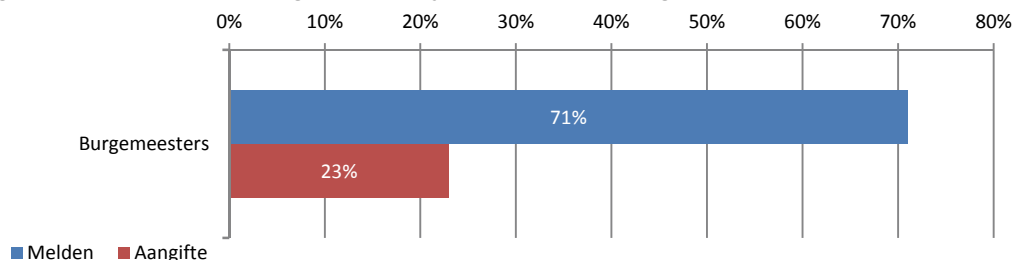
Bijna alle incidenten (88%) tegen burgemeesters vinden plaats tijdens de uitvoering van het ambt en niet in de privésfeer. Bij een op de tien incidenten wordt de burgemeester in de privésfeer slachtoffer van agressie en geweld. Dit is drie keer minder dan bij andere ambtsdragers: die worden bij 31 procent van de incidenten in de privésfeer benaderd.

We vroegen de burgemeesters hoe ernstig zij het incident hebben ervaren (op een schaal van 1 tot 7). De gemiddelde ernstscores bedraagt 3.5. In vergelijking met andere ambtsdragers is dit iets hoger (enkele tienden).

Burgemeesters melden incident vaker en doen ook vaker aangifte dan andere ambtsdragers

Uit figuur 2 blijkt of burgemeesters het laatste incident hebben gemeld en/of aangifte deden:

Figuur 2 Melden en aangifte doen bij de politie door burgemeesters (laatste incident)

Iets meer dan zeven op de tien incidenten worden door de burgemeesters intern besproken/gemeld. Daarmee melden zij substantieel vaker intern dan andere politieke ambtsdragers (gemiddeld 38%). Toch wordt slechts een derde van de incidenten tegen burgemeesters geregistreerd bij de gemeente waar zij voor werken. Dat is echter nog altijd meer dan gemiddeld: 13 procent van de incidenten tegen politieke ambtsdragers wordt geregistreerd.

Aangifte bij de politie doen de burgemeesters in bijna een kwart van de gevallen. Ook dat is substantieel vaker dan andere politieke ambtsdragers dat doen (gemiddeld 11%).

De burgemeesters die een incident hebben gemeld, deden dat met name bij collega-bestuursleden en/of de gemeentesecretaris (beide 45%). 64 procent van de burgemeesters geeft (ook) aan het incident bij de politie te hebben gemeld.

De burgemeesters die niet hebben gemeld, stellen dat 'het daar niet erg genoeg voor was' (63%) en dat 'dergelijke incidenten bij het werk horen' (26%). Deze redenen worden ook genoemd bij het niet doen van aangiften (niet erg genoeg, 49%; hoort bij het werk 16%) en aanvullend stelt 21 procent dat het incident ter plekke is opgelost.

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder burgemeesters is gestegen

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder burgemeesters is gestegen van 47 procent in 2010 tot 58 procent in 2012. Er wordt echter nauwelijks gebruik van gemaakt door de burgemeesters: 2 procent van de burgemeesters geeft aan eenmaal de Vertrouwenslijn te hebben gebeld. Toch is er een intentie onder burgemeesters om de Vertrouwenslijn te bellen wanneer dat nodig is: 67 procent stelt zeker of mogelijk gebruik te maken van de Vertrouwenslijn. Dit percentage is gelijk aan het percentage in de meting van 2010.

Weinig maatregelen, weinig gevolgen van het incident, nazorg niet nodig

Twee op de tien burgemeesters geven aan dat er na het incident geen maatregelen zijn getroffen. Ook zegt een derde van de burgemeesters dat er geen maatregelen zijn getroffen 'omdat het niet nodig was'. In 17 procent van de gevallen is er een reactie naar de dader gegeven door de politie en in 16 procent van de

gevallen door de gemeente. In 7 procent van de gevallen zijn er beveiligingsmaatregelen op locatie genomen en in 7 procent van de gevallen zijn dergelijke maatregelen in de privésfeer genomen. Tegelijkertijd geeft 81 procent van de burgemeesters aan dat zij 'er weinig last van hebben gehad'. Een op de tien burgemeester zegt zich 'gekwetst, gespannen of gestrest heeft gevoeld'. Tekenend is dat 81 procent van de burgemeesters stelt dat zij geen nazorg hebben ontvangen 'omdat het niet nodig was'. In de overige gevallen ontvingen de burgemeesters wel nazorg. Het bovenstaande beeld komt ook naar voren bij de andere politieke ambtsdragers. Burgemeesters wijken wat dit betreft dus niet af van andere ambtsdragers.

Burgemeesters voelen zich niet onveilig en achten de kans op slachtofferschap klein

Bijna zes op de tien burgemeesters geven aan zich nooit onveilig te voelen in het contact met burgers tijdens het werk en nog eens bijna vier op de tien geven aan dat dit zelden het geval is. 98 procent van de burgemeesters voelt zich zelden tot nooit onveilig op het werk. Meer zorgen lijken de burgemeesters zich te maken over hun collega-ambtsdragers: 18 procent is soms bang dat collega-ambtsdragers slachtoffer worden van agressie en geweld.

De mate waarin burgemeesters zich (on)veilig voelen, komt overeen met de mate waarin andere politieke ambtsdragers dat doen. De mate waarin onveiligheidsgevoelens bij politieke ambtsdragers in het algemeen voorkomt, is niet veranderd sinds 2010.

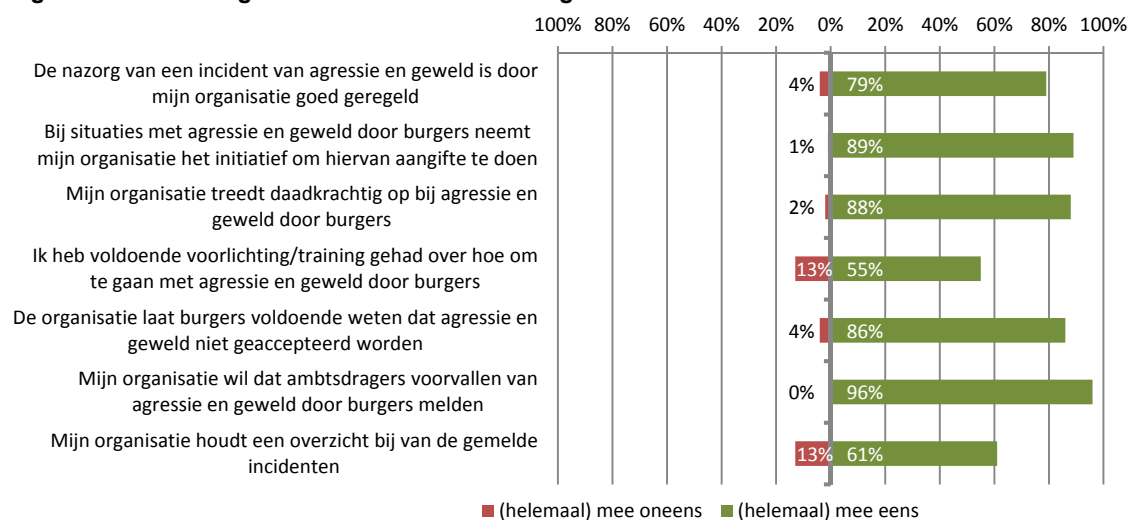
We vroegen de burgemeesters om de kans in te schatten dat zij slachtoffer worden van de verschillende vormen van agressie en geweld door burgers. Over het algemeen achtten de burgemeesters die kans (zeer) klein of 'niet groot, niet klein'. Alleen de kans op verbale agressie (18%) en bedreiging/intimidatie (9%) wordt door burgemeesters als (zeer) groot ingeschat. Wat het laatste type incident betreft is er een ander opmerkelijk verschil: andere politieke ambtsdragers achtten de kans op bedreiging/intimidatie substantieel kleiner.

Er is in vergelijking met 2010 een duidelijke verandering zichtbaar: burgemeesters achten de kans om slachtoffer te worden van verbale agressie en bedreiging/intimidatie in 2012 hoger in dan in 2010. Zij hebben vaker dan in 2010 aangegeven deze kans als 'niet groot, niet klein', 'groot' of 'zeer groot' te bestempelen. Het gaat gemiddeld om een stijging van ongeveer twintig procentpunten.

Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid volgens burgemeesters goed ingevoerd

Het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stimuleert dat werkgevers maatregelen treffen voor een effectief veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld. De belangrijkste maatregelen zijn opgenomen in figuur 3.

Figuur 3 **Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid**

Uit het onderzoek blijkt dat burgemeesters over het algemeen vinden dat het beleid zoals het programma VPT dat voorstaat, is geïmplementeerd. Er zijn twee kleine uitzonderingen: 13 procent van de burgemeesters is het (helemaal) oneens met de stelling dat de gemeente een overzicht bijhoudt van de gemelde incidenten en eveneens 13 procent is het (helemaal) oneens met de stelling dat zij voldoende training en voorlichting hebben gehad over hoe om te gaan met agressie en geweld door burgers. In vergelijking met alle politieke ambtsdragers valt op dat de burgemeesters op alle onderdelen van het VPT-beleid (veel) positiever oordelen. Omdat burgemeesters vaker dan andere politieke ambtsdragers slachtoffer worden van agressie en geweld, ligt het voor de hand te veronderstellen dat zij beter bekend zijn met het organisatiebeleid. Voor een aantal onderdelen van het VPT-beleid is het mogelijk om een vergelijking te maken met de bevindingen uit 2010. Daaruit blijkt dat de mening van de burgemeesters over het beleid op twee onderdelen na gelijk is gebleven. De burgemeesters oordelen in 2012 positiever over de nazorg (45% meer dan in 2010 is het er mee eens) en over de voorlichting/training (in 2012 is 12% meer het er (helemaal) mee eens).

Agressie en geweld vormen onderdeel van de functie, maar leiden niet tot andere besluiten

Maar liefst 68 procent van de burgemeesters is van mening dat zijn of haar functie risicovolle situaties met zich meebrengt (in 2010 was dit nog 59%). Dit is fors meer dan de 26 procent van alle politieke ambtsdragers die eveneens die mening is toegedaan. Blijkbaar worden agressie en geweld als onderdeel van het burgemeestersambt gezien; een bevinding die we ook tegenkwamen bij de redenen om incidenten niet te melden.

Toch geven burgemeesters vrij eensgezind aan dat zij zich niet laten beïnvloeden door (de kans op) agressie en geweld. Zie de resultaten in figuur 4. Opmerkelijk is dat een deel van de burgemeesters beïnvloeding van standpunten wel bij collega's signaleert en dat negen procent van de burgemeesters aangeeft daar begrip voor te hebben.

Figuur 4 Beleving ambt en vermijdingsgedrag door burgemeesters

